

مسئله انتخابات دوره چهارم مجلس شورای ملی

در ولایت ثلاث

محمد چگینی

کارشناس ارشد تاریخ

چکیده

انتخابات از دستاوردهای بزرگ انقلاب مشروطه بود و در عین حال، دولت در ادوار مختلف جهت برگزاری انتخابات آزاد با مشکلاتی دست به گریبان می‌شد و مردم در اقصی نقاط کشور از مداخلات گروه‌ها و افراد صاحب‌نفوذ زیان می‌دیدند. ولایت ثلاث هم از این قاعده مستثنی نبود و در ادوار مختلف، نتیجه آراء، مورد تأیید مردم قرار نمی‌گرفت. در این مبحث، انتخابات دوره چهارم مجلس شورای ملی مورد بررسی کلی قرار گرفته است. یکی از مشکلات موجود در امر انتخابات این دوره، شیوع یک بیماری مسری در نهبوند و ناامنی ناشی از تهدیدات اشرار منطقه بود و چون این دو بحران تا پایان انتخابات ادامه یافت، قصبه مزبور از انتخابات محروم شد و از سوی دیگر چندین رأی اضافه هم از صندوق حوزه دولت آباد بیرون آمد که گمان تقلب انتخاباتی را تقویت می‌نمود. همین امر باعث بروز برخی مشکلات شد و مردم نامه‌هایی به مجلس ارسال و اعتراض خود را به شمارش آراء اعلام کردند. مجلس و وزارت داخله درصدد برآمدند تا این مشکلات را که در قانون هم راهکاری برای حل آنها ارائه نشده بود، حل نمایند. علی‌رغم اعتراض‌های گسترده مردم، هیئت نظارت بر انتخابات ثلاث و رئیس اداره انتخابات مجلس، در گزارشی صحت انتخابات را اعلام کردند. به این ترتیب، آراء ناظم العلماء و شیخ الاسلام که به ترتیب، اول و دوم شده بودند، مورد تأیید قرار گرفت.

کلیدواژه‌ها: انتخابات، ولایت ثلاث، دولت‌آباد، ناظم العلماء، شیخ الاسلام ملایری.

از تعطیلی مجلس سوم تا گشایش مجلس چهارم نزدیک به هفت سال طول کشید. با وجود قیام‌ها و آشوب‌های داخلی و به‌هم‌ریختن دسته‌بندی‌های سیاسی، انتخابات همچنان از مسائل مهمی بود که دولت نمی‌توانست نسبت به آن بی‌تفاوت باشد ولی سازوکار لازم را برای انجام آن در اختیار نداشت، از این رو، انتخابات در سه مرحله برگزار شد. در جلسه روز ۱۳ رمضان ۱۳۳۵ هـ.ق. / ۱۲ تیر ۱۲۹۶ هـ.ش. علاءالسلطنه به مستشارالدوله، وزیر داخله، دستور داد تا هر چه زودتر انتخابات را به جریان اندازد و به زودی انتخابات پایتخت را شروع کند. بعد از سقوط علاءالسلطنه، در این خصوص در دولت‌های مستوفی و فرمانفرما گام مؤثری برداشته نشد اما با تشکیل کابینه دوم وثوق‌الدوله در ۲۷ شوال ۱۳۳۶ هـ.ق.، بار دیگر تحرکات آغاز گردید. در این زمان برای نخستین بار، قانون سجد احوال در تاریخ معاصر ایران به اجرا درآمد که برای دولت به‌ویژه در امر انتخابات بسیار حیاتی محسوب می‌شد.^۱ انتخابات بیش از هر چیز دیگری تحت‌الشعاع قرارداد ۱۹۱۹ م. بود که وثوق‌الدوله با انگلستان منعقد نمود اما چون قرارداد بدون تصویب مجلس رسمیت پیدا نمی‌کرد، رئیس‌الوزرا درصد درآمد تا افرادی را روانه مجلس کند که در این مورد با وی مخالفتی نکنند؛ او در ۲۱ حوزه، انتخابات را برگزار کرد. وکلای منتخب دوره وثوق به «وکلاي قرارداد» شهرت یافتند. با روی کار آمدن مشیرالدوله تکمیل انتخابات در رأس برنامه‌های دولت قرار گرفت. او بهتر از هر کسی می‌دانست که انتخابات وثوق‌الدوله خدشه‌دار بوده است، بنابراین افتتاح مجلس را با توجه به شکایت‌های متعدد، منافی با روح قانون می‌دانست؛ به همین علت با انتشار یک اعلامیه در ۸ مرداد ۱۲۹۹ هـ.ش. / ۱۳ ذی القعدة ۱۳۳۸ هـ.ق. لزوم مراجعه به آراء عمومی برای تجدید یا ادامه انتخابات را مطرح کرد. این اقدام با واکنش نمایندگان منتخب روبه‌رو شد و ایشان با انتشار بیانیه‌ای اقدام او را غیرقانونی دانسته و با اجبار، از طرفداران خود خواستند که با ارسال نامه و تلگراف به تصمیم دولت اعتراض کنند.^۲

با کناره‌گیری مشیرالدوله، فتح‌الله‌خان سپهدار اعظم تنکابنی که رابطه نزدیکی با انگلیسی‌ها داشت، روی کار آمد. او به سفیر آن کشور وعده داد که هرچه سریع‌تر انتخابات را تکمیل نموده و قرارداد را به مجلس ببرد، به همین علت، به حکام ولایات دستور داد تا هرچه زودتر باقیمانده نمایندگان را برگزینند و روانه مجلس کنند. مردم به شیوه ادامه‌گزينش نمایندگان اعتراض داشتند و تلگراف‌های متعددی به تهران ارسال می‌کردند، اما سپهدار تنها بر این نکته تأکید می‌نمود که انتخابات، صحیح یا غلط، و نماینده، چه واقعی چه ساختگی، مجلس باید هر چه زودتر افتتاح شود.^۳

جامعه تقریباً به دو دسته تقسیم شده بود؛ عده‌ای علیه قرارداد و برخی هم حامی آن. در دی ماه ۱۲۹۹ هـ.ش. تقریباً زمینه برای افتتاح مجلس فراهم شده و تعداد وکلا به حد نصاب رسیده بود اما همچنان برخی از سیاسیون، نگران تصویب قرارداد در مجلس بودند، به همین منظور با وجود اعلامیه دولت مبنی بر افتتاح مجلس، از حضور در بهارستان خودداری کردند و به علت بحران در کابینه، افتتاح به تعویق افتاد.^۴

انتخابات در ولایات از جمله ثلاث^۵ (ملایر، نهاوند و تویسرکان) با چالش‌های جدی مواجه شد و با اما و اگرهای بسیار همراه گردید. اسنادی که در زیر از نظر خواهد گذشت، گزارش‌های رسمی انجمن نظارت و اداره انتخابات است اما در لابه‌لای

۱. کسروی، احمد، تاریخ ۱۸ ساله آذربایجان (تهران: امیرکبیر، ۱۳۵۶)؛ صص ۱۱۹-۱۱۸.

۲. دولت آبادی، یحیی، حیات یحیی، ج ۴ (تهران: فردوسی، ۱۳۲۸)؛ صص ۱۶۲-۱۶۴.

۳. همان؛ صص ۱۸۴.

۴. لوسوئر، امیل، نفوذ انگلیسی‌ها در ایران، ترجمه محمدباقر ترشیزی (تهران: ۱۳۶۲)؛ صص ۸۱؛ بهار، ملک‌الشعراء، تاریخ مختصر احزاب سیاسی، ج ۱ (تهران: امیرکبیر، ۱۳۷۹)؛ صص ۵۶.

۵. ولایت ثلاث، اصطلاحی بود که برای دولت آباد (ملایر)، نهاوند و تویسرکان به کار می‌رفت و یادگار تقسیم‌بندی کشوری در عصر ناصرالدین شاه بود و تا سال‌ها همین عنوان بر این ولایات اطلاق می‌شد. ملایر، شهری حاکم‌نشین بود و کلیه دفاتر اداری و دولتی در آنجا متمرکز شد. در دوره اول و

آن، نکاتی نهفته است که به خوبی گویای مسائل این حوزه انتخابی خواهد بود.^۱ طبق نظامنامه، انتخابات ثلاث از ۲۱ ذی القعدة ۱۳۳۶ هـ.ق. با پخش تعرفه آغاز شد و در بیست و هشتم همان ماه تا سلخ ماه، آراء به صندوقها ریخته شد و انتخابات پایان یافت. (سند شماره ۱) در نهایت، ناظم العلماء و شیخ الاسلام اکثریت آراء را به دست آوردند. تعداد ۳۹۱۴ تعرفه از سوی انجمن نظارت بر انتخابات در ثلاث توزیع شد و تعداد ۳۸۰۴ رأی به صندوقها بازگشت. در این میان، ناظم العلماء با ۳۶۶۴ رأی، اول و اسماعیل شیخ الاسلام ملایری با ۳۱۰۲ رأی به عنوان نفر دوم به مجلس راه یافتند. (سند شماره ۱)

ناظم العلماء فرزند حاج میرزا محمدجعفر ملایری بود؛ وی در سال ۱۲۴۰ هـ.ش. متولد شد.^۲ او از بزرگترین مالکان ملایر بود و شش دانگ قراء بلرتو، کهریز، حسین آباد و کلیل آباد و نیز قسمت‌های وسیعی از املاک اطراف پارک معروف «سیفیه» از املاک وی بود و از لحاظ میزان سواد هم تحصیلات قدیمی در حدود مدرسی داشت. شیخ الاسلام که برای نخستین بار به مجلس راه می‌یافت، روحانی و از مالکان بزرگ و فرزند ابراهیم شیخ الاسلام از روحانیون سرشناس ملایر بود و دارای تحصیلات قدیم در حدود مدرسی، و در این زمان حدود سی و دو سال سن داشت.^۳

پیش از شروع انتخابات، حکومت ثلاث، اعضای هیئت نظارت را انتخاب کرد و هیئت هم یک انجمن در دولت آباد و یک انجمن جزء در توپسرکان تشکیل داد. نپاوند در این زمان وضعیت استثنایی داشت و هیئت و حکومت به علت احتمال حمله الوار در حین انتخابات از تشکیل انجمن خودداری کردند. به علاوه، شیوع بیماری مسری طاعون هم در این امر دخیل بود و بسیاری از اهالی از وحشت شهر را ترک کرده و در اطراف متواری شده بودند. در نظامنامه تعریف خاصی برای شرایط ویژه پیش‌بینی نشده بود، بنابراین از طرف حکومت و انجمن نظارت یک نفر معتمد (شاهزاده محمدحسین میرزا) به نپاوند اعزام شد و اعلامیه انتخابات را در بین مردم که خانه خود را ترک نکرده بودند، پخش کرد و تعدادی هم بر دیوارها نصب نمود و از آن‌ها خواست به خاطر مشکلات موجود برای رأی دادن به حوزه دولت آباد مراجعه کنند. البته مردم استقبال از این پیشنهاد نکردند. طاعون و نگرانی حمله الوار تا مدت‌ها ادامه یافت و تا پایان انتخابات در ثلاث پابرجا بود و چون در این زمینه، خلأ قانونی وجود داشت، هیئت نظارت بر آراء، نپاوند را ساقط و تنها به صندوق حوزه ملایر و توپسرکان اکتفا کرد و انتخابات را مختومه اعلام نمود. (سند شماره ۳)

اهالی نپاوند به چند دسته تقسیم شده بودند؛ برخی، از شیوه انتخابات و وکلای منتخب، ناراضی بودند و اعتقاد داشتند که از ابتدای مشروطه تا آن زمان همواره شهر حاکم‌نشین حق آن‌ها را تضییع کرده و نماینده مورد نظر خود را روانه مجلس نموده اما این بار اصلاً اجازه شرکت در انتخابات را به آن‌ها نداده است.^۴ از سوی دیگر عده‌ای از رعایای آن ولایت، طرفدار شیخ الاسلام بودند و ظاهراً از ناظم العلماء که در دوره اول هم وکیل ثلاث بود، دل خوشی نداشتند. هنگامی که مشروح مذاکرات مجلس و اسناد موجود را مطالعه می‌کنیم به علت ناراضی‌تیی ایشان پی می‌بریم چرا که ایشان از تنها نماینده خود در مجلس هیچ اقدامی ندیده بودند که گرهی از مشکلاتشان بگشاید، و بالعکس او به جای رسیدگی به مشکلات رعایا سرگرم زدوبند و درگیری با رقبای خود بر سر مقام شده بود. مردم دولت آباد هم از تحریکات وی به تنگ آمده و از دولت مرکزی خواستند هر چه زودتر وی را به تهران فراخوانده تا از کارشکنی‌های او در ادارات خلاص شوند.^۵

...دوم، ثلاث یک نماینده داشت و از دوره سوم به بعد تعداد نمایندگان آن به دو نماینده افزایش یافت. از دوره بیست و یکم، هر سه ولایت، مستقل شده و انتخابات، جداگانه برگزار می‌شد و سهم هر شهر یک نماینده بود.

۱. مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی، دوره چهارم، اسناد/انتخابات، کارت ۶، جزوه دان ۳، پوشه ۴.
۲. این مشخصات از اعتبارنامه وی (موجود در مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی) اخذ شده است.
۳. این مشخصات از اعتبارنامه وی (موجود در مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی) اخذ شده است.
۴. مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی، دوره چهارم، اسناد/انتخابات، کارت ۶، جزوه دان ۳، پوشه ۴.
۵. همانجا.

رقابت اصلی انتخابات در این دوره بین ناظم‌العلماء و شیخ‌الاسلام بود که هر دو از افراد پرنفوذ دولت‌آباد محسوب می‌شدند. آن‌ها رقابت شدیدی با هم داشتند و طبق اسناد موجود، ناظم‌العلماء تمام تلاش خود را به کار برد تا مانع پیروزی شیخ‌الاسلام شود، به همین علت هیئت نظارت را تحت کنترل خود درآورده و با میرزا علی‌اصغرخان امین‌مالیه تبنی کرد تا آراء را به نفع خود جمع کند. اما از سوی دیگر، شیخ‌الاسلام هم با صارم‌السلطان معاون حاکم ثلاث ائتلاف کرد و نیز از سویی برادرش هم رئیس عدلیه ملایر بود و به این ترتیب، امکانات لازم را برای جمع‌آوری آراء و مقابله با ناظم‌العلماء داشت.

انتخابات ثلاث علاوه بر محرومیت نهانند از حق رأی با مشکل دیگری نیز روبه‌رو شد. در این انتخابات، ۳۹۱۴ تعرفه توزیع گردید که از این تعداد، یکصد و ده تعرفه بازگردانده نشد اما در مجموع، هیئت نظارت، مجموع آراء را ۷۶۰۸ اعلام کرد، یعنی نزدیک به هزار و نهصد و پنجاه رأی اضافه آمده بود. در گزارش هیئت نظارت به اداره انتخابات مجلس، اعضا اعتراف کردند که متوجه این مشکل نشده‌اند اما سه دلیل برای این اختلاف ذکر می‌کنند؛ یکم: ممکن است بعضی افراد که رأی داده بودند یک ورقه اضافه در صندوق انداخته باشند و انجمن در شمارش آراء متوجه نشده و بدون توجه به قانون آن را شمرده است و یا اینکه اعضا در شمارش آراء غفلت کرده‌اند؛ دوم: در برگه تعرفه، رأی‌دهندگان حق داشتند تا اسم دو نفر را بنویسند و ممکن است که در برخی برگه‌ها بیش از دو نفر را نوشته باشند؛ اگر چنین بوده باشد طبق قانون، دو نفر اول را باید حساب نموده و از ذکر مابقی خودداری نمایند. چنانچه چنین سهل‌انگاری هم صورت گرفته باشد خللی در انتخابات وارد نشده و باعث ابطال نمی‌شود؛ سوم: شاید در صدور تعرفه‌ها اشتباهی صورت گرفته باشد، به همین علت، حکومت اعضای هیئت نظارت را جمع کرد تا تعرفه‌ها را شمارش کنند و در نهایت به این نتیجه رسیدند که احتمالاً هزار تعرفه ارسالی به توپسرها را یادداشت نکرده‌اند. (سند شماره ۳)

عرایض زیادی از ثلاث در خصوص تقلب در انتخابات به مجلس و وزارت داخله ارسال شد و چون قضیه از اهمیت زیادی برخوردار بود، مجلس از وزارت داخله تقاضا نمود تا آن را پی‌گیری کند و وزارتخانه مزبور هم از مظفرالملک، حاکم نهاوند خواست تا کلیه اسناد مربوط به انتخابات آن ولایت را به مرکز ارسال نمایند. (سند شماره ۲) در هر صورت این‌ها دلایل قانع‌کننده‌ای برای تعیین تکلیف هزار و نهصد و پنجاه رأی اضافه نبود، به همین علت در زمان بررسی اعتبارنامه وکلای ثلاث در مجلس، برخی نمایندگان به این امر اعتراض داشته و آن را تقلب در انتخابات قلمداد کردند.

دوره چهارم مجلس شورای ملی در اول تیرماه ۱۳۰۰ هـ.ش. با نطق احمد شاه افتتاح شد و در روز آغازین میرزا حسین‌خان مؤتمن‌الملک به ریاست انتخاب گردید و رسیدگی به اعتبارنامه نمایندگان در سرلوحه برنامه قرار گرفت. در روز ۲۴ تیر اعتبارنامه شیخ‌الاسلام و ناظم‌العلماء در مجلس مطرح شد. از همان آغاز میرزا اسدالله‌خان محلاتی نماینده کمره و خمین با اعتبارنامه آن دو مخالفت کرد و گفت: وکلای ثلاث برخلاف قانون و با تقلب انتخاب شده‌اند. عدم تشکیل انجمن جزء در نهاوند را خلاف قانون دانست و اضافه آمدن آراء اضافه را دلیلی بر عدم شفافیت انتخابات به شمار آورد و گفت باید انجمن در این خصوص گزارش منطقی ارائه دهد.^۱ این انتقادات با پاسخ سیدمحمدتدین نماینده تهران و رئیس اداره انتخابات مجلس روبه‌رو شد. تدین اقدام انجمن در ساقط کردن انتخابات نهاوند را عملی قانونی ارزیابی کرد و چون در قانون، ماده‌ای در خصوص وظیفه هیئت نظارت در مواقع اینچنینی ذکر نشده است، وی گزارشی از وضعیت نهاوند ارائه داد و گفت: هیئت نظارت به دستور وزارت داخله عمل کرده است و در شرایطی که خطر حمله الوار، شهر را تهدید می‌کرده و بیماری مسری هم شدت گرفته بوده، هیئت نظارت به دستور وزارت داخله به وظیفه قانونی خود عمل کرده است.^۲ (سند شماره ۳) او افزود: «... انجمن نظارت مرکزی با تصویب حکومت این‌طور صلاح دانسته که اهالی نهاوند بیایند ملایر و در آنجا شرکت کنند.»^۳ درباره آراء اضافی هم سه نکته را گوشزد نمود؛ نخست، آراء مشترک وکلای منتخب را استخراج و تطبیق دهند؛ دوم، ممکن است روی ورقه، بیش از دو اسم نوشته باشند و سوم، انجمن در دادن تعرفه اشتباه کرده باشد. (سند شماره ۳)

۱. مشروح مذاکرات مجلس دوره چهارم، جلسه ۱۴، ۲۴ اسد ۱۳۰۰؛ صص ۸۴-۸۳.

۲. همان؛ صص ۸۷-۸۶.

۳. همان؛ ص ۸۶.

[اسند شماره ۱]

انسان تاج و شیر و خورشید]

وزارت داخله

به تاریخ دهم ذی قعدة ۱۳۳۹ [۲۵ تیر ۱۳۰۰]

حکومت ثلاث

در این تاریخ که از طرف اداره محترم حکومتی هیئت انجمن نظار انتخابات بر حسب تلگراف نمره ۱۹۱۲ وزارت جلیله داخله به دارالحکومه احضار شدند، آقای شیخ الاسلام طهران تشریف دارند و آقای شیخ ابوالقاسم به عراق مسافرت کرده بودند؛ امضاکنندگان ذیل حضور بهم رسانیده، دوسیه انتخابات از دفتر اداره حکومتی خواسته شد؛ معلوم گردید که آقای مظفرالملک ۱۲ ذی حجه ۱۳۳۷ مطابق تلگراف نمره ۸۲۵/۱۵۸ به ایالت عراق مخابره کرده، صورت مجلس و راپرت انتخابات را بطهران فرستاده‌اند. در تاریخ ۱۳ دلو ۱۳۳۵ نمره ۶۸ آقای قوام‌الدوله از طهران، اصل دوسیه انتخابات را از آقای حاج صارم‌السلطان که کفیل حکومت بوده‌اند، در آن موقع خواسته‌اند؛ ایشانهم اصل اسنادی را که از دوسیه انتخابات در دفتر اداره حکومتی باقی بوده، سواد کرده، به طهران موافق قبض پستخانه برای آقای قوام‌الدوله فرستاده‌اند و نتیجه آراء استخراج شده موافق سواد اسناد حاضر در دفتر حکومت بشرحی است که ذیلاً تحریر میشود: ۱۱ شهر ذی قعدة ۱۳۳۶ منسوب و تعیین حکومت ولایات هست^۱. انجمن نظارت مرکزی ولایات [...] از آقای ناظم‌العلماء ۳۶۶۴، آقای اسماعیل شیخ‌الاسلام ۳۱۰۲، شاهزاده جعفرقلی میرزا ۸۳۴، علامه اسماعیل‌خان پیشکار مالیه ۵۲۴، شاهزاده مفخم‌الملک ۲۹۷، شاهزاده نصره‌الدوله ۱۰۸، محمد اسماعیل میرزا ۲۸۰، عظام الممالک ۲۱۱، حاجی آقا حسین نهایندی ۱۲۶، حاجی صدرالعلما ۱۱۸، آقای سهام‌الدوله ۳۲، معاون دفتر ۲۰، جناب تویسرکانی ۱۹، محمد هاشم میرزا ۲۰، محمد حسین‌خان امین مالیه تویسرکان ۲۷، حاجی شیخ محمدعلی واعظ ۱۲، آقا شیخ ابوالقاسم ۱۶، آقا نجفقلی آقا ۱۰، حاجی هاشم ۱۰، آقا شیخ محمد واعظ ۱۰، آقای آقائقی ۴، آقای امام جمعه ۸، حاجی میرزا احمد نجفی ۴، آقای حاجی صارم‌السلطان ۸، شیخ محمد نجفی ۱۲، علم‌الهدی ۶، هاشم آقا ۳، آقا میرزا تویسرکانی ۳، صدرالعلما تویسرکانی ۳، آقا ملامحمد ۲، آقای شریف‌العلما ۳، آقای سالار لشکر ۱، شاهزاده حاجی علی میرزا ۱، آقا شیخ نظام ۱، آقا شیخ اسماعیل جورابی ۱، آقا شیخ احمد مقدسی ۱، آقا نجفعلی مجتهد ۱، میرزا مهدی ۱، قاضی یحیی ۲، احمد ملا محمد مدرس ۱، آقا نجفی مجتهد ۱، آقا علاء‌الدین ۱، آقا میرزا محمدخان ۱؛ تشکیل و حوزه‌های^۲ جزء به تصویب حکومت تعیین و از روز ۲۱ شهر ذی قعدة شروع به تعرفه دادن شده، کلیه در تمام حوزه‌ها سه هزار و نهصد و چهارده ورقه ۳۹۱۴ داده شده و از روز ۲۸ شهر مزبور تا سلخ ماه، اخذ آراء شده؛ یکصد و ده تعرفه رای ندادند. خلاصه آراء حوزه‌ها از قرار شرح فوق است؛ از طرف حکومت جلیله، شاهزاده محمد حسین میرزا مامور شدند که اهالی نهایند به تصویب حکومت محل تشویق بشرکت انتخابات نمایند؛ بواسطه بعضی پیشامدهای غیرمنتظره، اهالی نهایند شرکت در انتخابات در سر حد مقرر نه نمودند و مطابق قانون نظامنامه انتخابات، در این حوزه حق انتخاب اهالی نهایند ساقط شد.

[مهر و امضاء:] آقای آقا اسماعیل شیخ‌الاسلام، آقای شیخ ابوالقاسم، [...]، حاج صارم‌السلطان، هاشم الموسوی، مهدی، الاقل الحاج حسن محمدعلی ابن حیدر الغفور.

۱. کذا.

۲. صحیح: حوزه‌های.

[سند شماره ۲]

[نشان تاج و شیر و خورشید]

مجلس شورای ملی

نمره ۱۳

تاریخ ۵ شهر ذی‌حجه ۱۳۳۹ [۱۸ مرداد ۱۳۰۰]

خبر از شعبه دوم به مجلس شورای ملی راجع به نمایندگی ناظم‌العلماء و شیخ الاسلام ملایر

شعبه دوم بدوسییه انتخابات ولایات ثلاث بدقت رسیدگی نموده و برای استحضار مجلس شورای ملی عرض مینماید که انجمن نظارت مرکزی انتخابات ولایات ثلاث در دولت‌آباد در یازده ذی‌قعدة / ۱۳۳۶ [۱۳] موافق قانون تشکیل گردیده و بعد یک انجمن جزء را در توی‌سرکان دائر ساخته و بواسطه اطلاع از اتحاد الوار و احتمال تهاجم آن‌ها به نهاوند از تشکیل انجمن جزء در آنجا صرف‌نظر کرده و یک نفر مامور از طرف خود و حکومت به نهاوند فرستاده که در آنجا اعلان انتخابات را نشر و اهالی را به شرکت در انتخابات دعوت نمایند. پس از چند روز از ورود مامور به نهاوند و انتشار اعلانات، تهاجم الوار محقق و منازعه آن‌ها در اطراف نهاوند شروع گردیده، به علاوه یک نوع مرض مسری که بعقیده نهاوندی‌ها وبا بوده نیز شایع گشته و اهالی نهاوند بجهت مزبوره بعضی فرار و برخی متوحش و نتوانسته‌اند در انتخابات شرکت نمایند و چون قضایای مزبوره، متجاوز از یک ماه بطول انجامیده و مدت معینه قانونی برای شرکت آن‌ها در انتخابات منقضی گردیده، لهذا انجمن مرکزی حق اهالی نهاوند را ساقط دانسته و اکتفا بانتخابات حوزه ملایر و تویسرکان نموده است؛ از این قرار که مطابق صورت‌مجلس انتخابات در دو حوزه مزبوره / ۳۹۱۴ ورقه تعرفه توزیع نموده و از این مقدار / ۳۸۰۴ ورقه تعرفه با اوراق رای برگشته و آقای ناظم‌العلمای ملایری باکثرت / ۳۶۶۴ رای و آقای شیخ‌الاسلام ملایری به اکثریت / ۳۴۰۲ از کل آراء واصله بوکالت دارالشورای ملی انتخاب شد و انجمن اعتبارنامه به اسم آقایان مزبور صادر نموده است. در اینجا لازم است خاطر نمایندگان محترم را مسبوق سازد که مطابق صورت‌مجلس انتخابات در ملایر و تویسرکان / ۳۹۱۴ ورقه تعرفه داده شده و از این مقدار / ۱۱۵ ورقه برگشته و / ۳۸۰۴ ورقه با اوراق رای برگشته و چون انتخابات آنجا جمعی بوده و در هر ورقه اسم دو نفر می‌بایست نوشته شود و بر فرض اینکه نوشته شود تمام اوراق رای هریک دارای دو اسم بوده و سفید هم نداشته باشد، مجموعه آراء حاصله می‌بایست ۷۶۰۸ رای بشود ولی آراء جزئیکه در صورت‌مجلس انتخابات با اسم اشخاص مختلف ثبت شده، وقتیکه جمع میشود معادل / ۱۹۵۰ رای زیاد می‌آید که انجمن ملتفت آن نشده است. شعبه دوم برای کشف مبداء^۱ این آراء زائد سه طریق را در نظر گرفته؛ اول، آنکه ممکن است بعضی اشخاص که رای میداده‌اند عوض یک ورقه رای زیادت در صندوق آراء انداخته باشند و انجمن پس از شماره اوراق رای بدون التفات بقانون که باید اوراق زائد را از مجموع اوراق رای بردارد، تمام اوراق رای را قرائت نموده و یا اینکه اساساً از شماره اوراق رای غفلت کرده است و دلیل بر عدم التفات انجمن به موضوع مزبور آنستکه اگر عامد در این می‌بود در صورت‌مجلس فقط بذکر آراء دو نفر نماینده اکتفا میکرد و از ذکر آراء اشخاص دیگر صرف‌نظر مینمود و ذکر کلیه اسامی اشخاصیکه رای داشته‌اند در صورت مجلس انتخابات خود دلیل سادگی امر است.

طریق دوم آنستکه چون انتخابات، جمعی بوده و فقط می‌بایست اسم دو نفر در هر ورقه رای نوشته شود ممکن است بعضی رای‌دهندگان بیشتر از دو اسم روی ورقه رای نوشته باشند چنانچه مکرر این امر مشاهده

۱. مبداء.

شده و انجمن میبایست مطابق معمول در این گونه موارد از صدور ورقه رای شروع کرده و فقط بدو اسم اولی اکتفا و بقیه را کان لم یکن پندارد و در این جا انجمن غفلت یا سهو نموده و تمام اسامی را خوانده و آن‌ها را در دفتر ثبت نموده است. پس از بیان دو طریق مزبور، راه حلیکه بنظر شعبه میرسد آنستکه بر فرض اینکه تمام آراء زائد باسم آقایان ناظم‌العلماء و شیخ‌الاسلام بوده باشد هرگاه آن‌ها را از مقدار آراء فعلی هر یک از آقایان مزبور کسر نمائید باز مشارالیهما حائز اکثریت میباشند و سکتة بانتخاب ایشان وارد نمی‌آید و غفلت انجمن هم بدرجه [ای] نیست که موجب بطلان انتخابات شود.

طریق سوم که بنظر شعبه رسید آنستکه شاید در تعیین مقدور تعرفه در صورت مجلس انتخابات اشتباهی شده باشد، بنابراین به توسط مقام ریاست از وزارت داخله تقاضا نموده است که حکومت ملایر اعضای انجمن مرکزی را جمع نمود و انجمن را تشکیل دهد تا ثانیاً بدفاتر مراجعه نموده و صورتی مشعر بر تعیین عده تعرفه آراء حاصله و غیره تهیه و ارسال دارند. چندی بعد تلگرافی از انجمن مرکزی بوزارت داخله مخابره که سوادش در دوسیه ضبط است به شعبه رسید مشعر بر اینکه هزار ورقه تعرفه به تویسرکان فرستاده شده و اگر در صورت مجلس قید نشده، بواسطه غفلت بوده است؛ بعد از رسیدن این تلگراف، موضوع آراء زائد بکلی حل و دیگر اشکالی باقی نمی‌ماند.

اما در خصوص شکایات فقط شکایاتی از طبقات مختلفه نهبوند پس از خاتمه انتخابات بوزارت داخله و مجلس شورای ملی رسیده، مبنی بر اینکه چون موقع انتخابات نهبوند، مصادف با تهاجم الوار و بروز مرض مسری شده و نتوانستند در انتخابات شرکت کنند لهذا از انتخابات راضی نیستند و در مقابل رضایت‌هایی باز از طبقات مختلفه نهبوند رسیده مبنی بر اینکه اگر چه بواسطه منازعه الوار و خوف و وحشت از هجوم آنها نتوانسته‌اند در انتخابات شرکت نمایند ولی با وجود این از انتخابات ولایات ثلاث، راضی و نمایندگان فعلی را نماینده خود میدانند.

شعبه دوم پس از ملاحظه اینکه فقط حوادث غیرمنتظره، اهالی نهبوند را از شرکت در انتخابات مانع گردیده و از طرف انجمن مرکزی و حکومت هم این امر تصدیق شده است، انتخابات ولایات ثلاث را موافق قانون دانسته و صحت انتخاب آقایان ناظم‌العلماء ملایری و شیخ‌الاسلام ملایری را تصدیق می‌نماید.

[امضاء:] سیدمحمد تدین.

[حاشیه:] در جلسه ۱۱ ذی‌حجه ۱۳۹۰ [۱۳] قرائت شد و مخالف داشت. موکول به جلسه بعد شد.

[حاشیه:] طبع و توزیع شود.

وزارت داخله

مورخه
روزنامه بروج سه
۱۳۰۰
شماره ۴۵

اداره انتخابات دائره
نمره ۳۰۱۸

ریاست محترم مجلس شوری ملی

بر طبق رفرقه رفیعه نمره (۱۰۱) راجع بقضایم دوسه انتخابات ولایات ثلاث بکوت انتخابات
مدلول رفرقه مکرر افابلاغ شد که در بهر دی آن اندر م فوری بهیست آوزنه کنیک جواب
رسیده است که سود آن با عین شرو صهییت نظار در که فرستاده اند لفا لفا در دشته
دضا خاطر محترم عالی روزمک زبید هر که بنظر الملک مکران فعلی نماند مکرر کت شد
که اگر صورت مجلس دسایر در ورق روجه با انتخابات ولایات ثلاث نزد نورم
مانده باشد گرفته با اولین سپت ارسال در دند و نیز نظر بند رجعت شرو صهییت
گذشته اند (در تاریخ ۱۳ ولوبه نمره ۵۸ افای قوم الدوله در نظر این
انتخابات در روز حاجی صارم سلطان که کفیر مکتوبه در دس مرفوعه مکتوبه
ایشانم صهییت سنادیر که زرد وسیه انتخابات در دقر ادره مکتوبه باقی بوده
سود کرده به طر ان موافق قبضه سنجانه نزد قای قوم الدوله فرستاده شد
زرد زورت دوقه با قای قوم الدوله مکتوبه شد که توضیحات دهند بیکر
بس از وصول مکرافات فوق الذکر نتیجه رو بطبع خاطر محترم عالی فرود رسانید

Handwritten signature and the number (۱۳۵) in parentheses.

مکتوبه رفیعه بر اتم

مجلس شورای ملی

بیمبارارت زوانت کلدت

جمهوری ملی رایع بنامیدم الله وکاکلامه

خبر از شهر کوه

شماره ۱۳۳۹

تاریخ ۵ شهر فروردین ۱۳۳۹

ادره صومعه کلدت فقط کلدت آذربایجان است فلفله بنده چو زانم آنگاه است بوزارت داخله و مجلس بزرگ ملی رسیده بمن برانگیزه چون رایع آنگاه است
 کلدت در وقت با تاج اورد و روزی در مجلس کوه و قوتانسته اند در آنگاه است کلدت بمن کله از آنگاه است که رایع بنشیند و در وقت من فلفله کلدت
 باز از طبقه است فلفله بنده رسیده بمن برانگیزه کلدت در مجلس داخله و قوتانسته اند در آنگاه است کلدت بمن کله از آنگاه است که رایع بنشیند و در وقت من فلفله کلدت
 ، و همانرا از آنگاه است در وقت کلدت را من و تا بنده کله را بنشیند فلفله بنشیند
 بنشیند بمن برانگیزه فقط حوازی فرزند من آنگاه است که بنده از آنگاه است که رایع بنشیند و در وقت من فلفله کلدت
 تصدیق بنده کلدت آنگاه است که در وقت کلدت را من و تا بنده کله را بنشیند فلفله بنشیند
 تصدیق بنده کلدت آنگاه است که در وقت کلدت را من و تا بنده کله را بنشیند فلفله بنشیند

تصدیق بنده کلدت

ادره صومعه کلدت
 رایع بنشیند
 کلدت